
ПРОГЛААС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 2, 2015 (год. XXIV), ISSN 2367-8585

Полина Цончева

СУГЕСТОПЕДИЯТА НА КИТАЙСКА ПОЧВА

Polina Tsoncheva

SUGGESTOPEDIA ON CHINESE GROUND

Научното съобщение представя накратко сугестопедията – основни публикации и ключови постановки, до които експериментално достига проф. Лозанов – с цел да проучи как сугестопедията попада в Китай, как и в какви направления китайските педагози са се опитвали през годините да приложат тази методика и с какъв успех. Изводите почиват на двеста издирени и проучени публикации (статии, дисертационни трудове, дипломни работи). Сугестопедията в Китай се прилага не само в преподаването на чужди езици (основно английски), но и в часовете по китайски език и литература, математика, химия и дори физическо възпитание.

Ключови думи: сугестопедия, методика, Китай

*The paper briefly introduces **Suggestopedia** – basic publications on the topic and key formulations experimentally obtained by Prof. Lozanov, whereby the author's main idea is to explore how **Suggestopedia** spread as far as China, how and in what directions Chinese educators have tried to apply this methodology over the years and how successful this has been. The conclusions are based on 200 found and researched publications – articles, dissertations, theses. Suggestopedia in China is applied not only in foreign language teaching (mainly English), but also in Chinese language and literature classes, mathematics, chemistry and even physical education classes.*

Key words: Suggestopedia, Teaching Methods, China

Този доклад е резултат от едно проучване на това как сугестопедията попада на китайска почва, какви изследвания и публикации имат по темата китайски изследователи, в какви направления са се опитали да я използват, какъв отзвук получава през годините.

Очевидно максимата „Никой не е пророк в собствената си страна“ е валидна с пълна сила и по отношение на достиженията на проф. д-р Георги Лозанов – доктор по медицина, психиатър, невролог, педагог със специализация по физиологията на мозъка. Той е създател на науката сугестология и нейното приложение в педагогиката – сугестопедията.

Защо избрах темата?

Първо, защото преподаването на чужд език е изправено пред постоянното предизвикателство да отговори на променящите се нужди на обществото. А именно, за възможно най-кратък период от време да се постигнат възможно най-добри резултати, като под „резултати“ обикновено се разбира възможност/готовност да заговорим на изучавания чужд език. Второ, обществото се изменя, а с това и методите, които използваме при поднасяне на материала, трябва да са в унисон с неговите потребности и очаквания. Напоследък те обикновено са свързани с по-забавно, игрово преподаване и възможно по-приятно, неусетно възприемане и научаване на преподаденото. И не на последно място, тази тема ме развълнува особено много, защото съзателят на сугестопедията – изследвана, прилагана и будила интереса на учени от цял свят, е българин.

Терминът „сугестопедия“ за пръв път се появява на страниците на списание „Народна просвета“ в статията на доктор Лозанов „Сугестологията – път към хипермнезия в учебния процес. Методика на сугестопедията“ (Лозанов 1966). Това е наука, създадена на базата на сугестологията (наука за внушението), като произходът на думата е от латинското *suggesto* – внушавам, предлагам, и гръцкото *pedia* – отглеждане, възпитание, обучение, т.е., това е използване на непринудително внушение в педагогиката. Изключително интересни са изводите, до които експериментално достига проф. Лозанов относно това как форми на внушение, основани на „авторитета, инфантилизацията, драматизацията, двуплановостта, мотивацията, нагласата“ (Лозанов 1971: 11) и т.н. влияят на едно подсъзнателно ниво и предизвикват

т.нар. „субсензорни реакции“. Като краен резултат всеки от нас е имал и има „любими учители, при които се помни лесно, лесно се разбира, лесно се спазва дисциплината“ (Лозанов 1971: 8). Общо взето, основното, до което достига Лозанов, е, че когато „субсензорните реакции се предизвикват по определена система, могат да повлияят на запаметяването независимо от това, че изследваните лица не си дават сметка за тяхното съществуване.“ (Лозанов 1971: 11). Както тогава (70-те години на XX век), така и сега проблемите на необходимостта от възприемане, „ускорено усвояване“, умело боравене с бързо „натрупващата се полезна информация“ от всякакво естество (наука, техника, история и т.н.) и „преодоляване на езиковата бариера“ при изучаване на чужди езици стоят на преден план (Лозанов 1971: 14). Основните пречки за преодоляване на тези проблеми можем да търсим в две направления: в „подхода към учебния процес“ и в „ограничените възможности на човешката личност“ (Пак там).

По отношение на второто Лозанов привежда редица факти от психо-соматичната медицина и резултати от редица практики, развивани от древността до наши дни, които доказват „богатите резервни възможности на човешката личност“ – „измежду брамините се подбирали най-талантливите, които от най-ранните им години били подлагани на специално обучение за трениране на паметта“ с цел да „запомнят наизуст обширни древни учения“ (Пак там), т.е. измежду йогите е имало такива, чиято основна задача е била да запомнят всички древни книги на Индия, за да може цялата литература да бъде възстановена при евентуално унищожение. Маорите, поради липса на писменост, също устно предавали своята история.

След проучване и доказване ефективността на сугестопедията, извършено „на място в София“ (Лозанов 2005: 16) от организирана от ЮНЕСКО група от 20 експерти от цял свят, в САЩ в „Journal of Suggestive-Accelerative Learning and Teaching“ излизат редица изследвания по темата (Biggers 1976; Caskey 1977; Caskey 1978; Gritton 1976; Kline 1976; Lozanov 1976). По същото време на проф. Лозанов е отнет паспортът и съответно, възможността да пътува в чужбина през следващите 10 години (до 1989), да води лекции в университета, да се изявява по телевизията и дори да публикува. Ето защо онова,

което се разпространява по цял свят, доста често е плод на „имитатори от чужбина“ (Лозанов 2005: 18), които „нямаха нищо подобно на истинската сугестопедия“ (Лозанов 2005: 18). В опитите си да обори всички неверни твърдения Лозанов насочва проучванията си в областта на „периферните перцепции, несъзнаваните и афективни стимули“ и „личността на преподавателя с неговите цели, очаквания и духовно развитие“ (Лозанов 2005: 33).

Освен чрез публикациите на Георги Лозанов и негови колеги и ученици – преподаватели-сугестопеди, разпространението на сугестопедията се осъществява основно и чрез дейността на създадения през 1966 г. Държавен научноизследователски център по сугестология, ръководен от проф. Лозанов в продължение на 10 години, както и чрез дейността на Училището за обучение и специализация на преподаватели във Викторсберг, Австрия (1973).

Резултатите от експерименталните проучвания на проф. Лозанов навлизат в Китай през 80-те години на XX век и получават доста голям отзвук. Потвърждение на това са редицата статии, дисертационни трудове, дипломни работи, които цитират или са изцяло изградени върху сугестопедичната теория и практическото ръководство на българския учен и които успях да открия и разгледам. Общият брой е около 200, от които съдържанието на 40 е научно обосновано и подходящо за целите на настоящия доклад, а по-подробно тук ще обърнем внимание само на няколко от тях.

Основа за систематизирането на издадените в Китай проучвания по темата беше публикацията на Уей Лися „Статистически анализ на четири десетилетия изследвания в областта на сугестопедията в Китай“, обобщаваща публикувани в периода 1994–2007 година материали. Авторката съобщава за 23 статии, от които 6 издадени през 1994 г. и 5 – през 2003 г. За периода 2001–2007 година са издадени 7 статии. Една част от тях представят теоретичната постановка на сугестопедията, като „едва в две от тях се касае за използване на този метод за преподаване на чужд език“ (魏利霞 2013). С това не бихме могли да се съгласим, тъй като две трети от издирените публикации са по повод въвеждане на сугестопедичната методика в преподаването на английски език (срв. цитираната по-долу литература).

Изводът, до който достига Уей Лися след статистическия анализ на събраните данни е че въпреки че сугестопедията експериментално дава най-добри резултати по отношение на преподаването на чужди езици, емпирични изследвания в Китай липсват. Авторката споделя личните си убеждения защо сугестопедията в Китай е все още на етап „проучване“. Причина за това според нея са специфичните изисквания, които методът поставя относно „подреждането по определен начин на класните стаи, използването на музика“ (魏利霞 2013) и т.н. Тя прокарва идеята да се използват други, очевидно, според нея по-пригодни за китайската реалност начини за постигане на състоянието на „будно сугестивно свръхпомнене“ (по Лозанов), а именно дишане „дантиен“ (丹田呼吸) и използване на въображението (като привежда примери по Джейн Арнолд, Браун и Фогърти относно огромната сила, която въображението би могло да отключи, особено при изучаването на чужд език). Обръща внимание на посоченото от Лозанов като един от източниците на сугестията ритмично дишане, чрез което йогите постигат състояние на концентрация на което според нея, никой от авторите на 23-те статии не е обърнал нужното внимание.

В статията си Уан Минцин споделя, че „от 1980 година насам в Китай този метод е използван в началното и средно образование при преподаването на английски език, китайски език и литература, както и в обучението по чужд език на възрастни“ (王敏勤 1988), при което са постигнати добри резултати, но за пръв път се използва в областта на математиката. Публикацията представя експерименталните проучвания, проведени в два курса на Пета професионална гимназия Циндао от октомври 1986 г. до ноември 1987 г. Резултатите, представени от автора в табличен вид, са достатъчно красноречиви относно предимството на сугестопедичната методика в часовете по математика пред традиционните методи на преподаване. Статията предоставя и своеобразно ръководство за прилагане на методите, съобразени със спецификата на дисциплината, както и обобщение на най-вероятните причини за предимствата на сугестопедията. Сред тях са повишаване на интереса на

съзнателното и несъзнателното възприемане, което води до повишаване ефективността на учене. Авторът на статията очевидно задълбочено е проучвал публикациите на Лозанов в областта на сугестопедията, тъй като установява и определя като погрешно разбирането, че е достатъчно да пуснеш музика по време на часа си, за да наречеш използвания метод сугестопедия. „Използването на музика по време на занятие е една от основните характеристики, които отличават сугестопедията от останалите методи на обучение“, но едва използвана „заедно с останалите сугестопедични похвати, би могла да достигне очаквания ефект“ (王敏勤 1988). Уан споделя, че въпреки задълбочените експерименти, които са проведени, пред тях стоят още много задачи, като една от тях е да се изготви диск с примерни музикални произведения, подходящи за прилагане в различните фази от занятията, както и методическо ръководство по сугестопедия, съобразени с китайските национални особености.

През 2013 г. на страниците на „浙江海洋学院学报(人文科学版)“ (Journal of Zhejiang Ocean University – Humanity Science) е публикувана статията на Лиу Джъусей и Цай Хусейпин „Прилагане на сугестопедична методика при преподаването на говорим английски език в университетите“. Авторите повдигат въпроса за изучаването на английски език в Китай и изтъкват, че дори след десет години голяма част от учениците владеят единствено т.нар. „哑巴英语“ или „ням английски“ (刘志伟 2013). Те виждат в сугестопедията подходящия метод за преодоляване на езиковата бариера, която е една от основните причини за широкото разпространение на гореспоменатото явление. Публикацията е ценна с това, че дава конкретни примери за въвеждане на сугестопедични методи в Китай. Отново се прави сравнение на традиционната методика на преподаване, в която учителят е този, който подава информацията, а ученикът трябва да я възприеме с похватите от сугестопедията, чиято цел е създаване на една хармонична езикова среда, която да даде на учениците необходимото самочувствие да проговори на езика и да породви желание за самостоятелно упражняване и използване на езика. С цел мотивиране на учениците за активно участие авторите въвеждат в часовете ролеви игри, състезания, изпасяне на съобщения, дебати и т.н. В заключение авторите цитират

Конфуций, който казва: “知之者不如好之者，好之者不如乐之者” („Добре е да знаеш как да учиш, но по-добре е да обичаш да го правиш; добре е да обичаш да учиш, но по-добре е да възприемаш ученето като забавление.“) (刘志伟 2013) Като недостатък на методиката на Лозанов в публикацията се изтъква сложността при подготовката на педагози-сугестопеди.

Статията на Уан Шу „Прилагане на сугестопедията при преподаване на английски език в детската градина“ е от особен интерес за мен, тъй като в Китай през последните години вниманието е насочено към т.нар. 早期教育, т.е., ранно обучение. Децата са натоварени още от детската градина да посещават уроци по рисуване при специалисти, изучават музикални инструменти, учат английски език, ходят на уроци по плуване. Статията потвърждава, че една от главните задачи в детската градина не случайно е изучаването на чужд език. Познавайки се на психологически проучвания, авторката оприличава децата в този период на гъба: „онова, което биха могли да абсорбират, далеч надхвърля представите“ (王姝 2014). Едновременно с това тя открива в сугестопедията подходящия начин за поднасяне на материала: „създаване на една приятна езикова среда, за да се възпита у децата интерес към английския, да се разгърне мотивацията за учене, да се развие потенциалът на децата, като се насърчи техният цялостен здравословен растеж“ (王姝 2014). Авторката обръща внимание и на необходимостта от промяна в мисленето и възприемането на обучението от страна на учителите в началното и средното образование с цел повишаване на качеството. През 2014 година е публикувана и статия за експериментално въвеждане на сугестопедията в часовете по волейбол в гимназиите (夏元庆 2014), а през 2015 г. излиза „Изследване прилагането на сугестопедия във физическото образование“ (彭小伟 2015).

От проучените десетки статии прави впечатление, че сугестопедичната методика и проф. Георги Лозанов като име в психологията и педагогиката са доста добре познати в Китай, а трудовете и експериментално достигнатите резултати са внимателно проучени. Тъй като предизвикателствата пред педагозите са идентични независимо от географското местоположение, и там търсенията на най-подходящия комплекс от методи на

преподаване продължават. Сугестопедията предлага още една възможност за повишаване на качеството на обучението чрез „организирано, целенасочено и с разбиране“ (Лозанов 1971: 379) използване на влиянието, което нагласата, мотивацията и неосъзнатото постъпване на информация от околната среда оказват на отделната личност. Прилагането ѝ в сферата на обучение, за да се разкрият „резервите на човешката личност по отношение на паметта“ (Лозанов 1971: 18) и „да се активират интелектуалните процеси“ (Лозанов 1971: 18), продължава.

ЛИТЕРАТУРА

Лозанов 1966: Лозанов, Г. Сугестологията – път към хипермнезия в учебния процес. Методика на сугестопедията. // *Народна просвета*, кн. 6, 23–41.

Лозанов 1971: Лозанов, Г. *Сугестология*. София: Наука и изкуство.

Лозанов / Гатева 1981: Лозанов Г., Гатева Е. *Сугестопедично практическо ръководство за преподаване на чужди езици*. София: Научно-изследователски институт по сугестология.

Лозанов 2005: Лозанов, Г. *Сугестопедия – десугестивно обучение. Комунитативен метод на скритите в нас резерви*. София: Унив. Изд. Св. Климент Охридски.

Biggers 1976: Biggers, J. L., M. E. Stricherz. Relaxation and Suggestion in a Recognition Task. // *Journal of Suggestive-Accelarative Learning and Teaching*. Summer 1976, 1(2), 100–106.

Caskey 1977: Caskey, O. L. Suggestopedic Research in Texas. // *Journal of Suggestive-Accelarative Learning and Teaching*. 2.

Caskey 1978: Caskey, O.L. Suggestology in the United States. // *Journal of Suggestive-Accelarative Learning and Teaching*. 3.

Gritton 1976: Gritton C.E., R.Benitez-Bordon. Americanizing Suggestopedia: A Preliminary trial in a U.S. Classroom. // *Journal of Suggestive-Accelarative Learning and Teaching*. 1(2), 83–94.

Kline 1976: Kline P. The Sandy Spring Experiment: Applying Relaxation Techniques to Education. // *Journal of Suggestive-Accelarative Learning and Teaching*. Spring 1976, 1(1), 16–26.

Lozanov 1967: Lozanov, G. *Suggestopedia and Memory*. Roma: Acta Med. Psychosomatica.

Lozanov 1976: Lozanov, G. A General Theory of Suggestion in the Communications Process and the Activation of the Total Reserves of the Learner's Personality. The First International Congress of Hypnopaedia and Suggesto-hypnopaedia. // *Suggestopedia*. Canada, 1-4.

Lozanov 1978: Lozanov, G. *Suggestology and Outlines of Suggestopedia*. New York, London, Paris: Gordon and Breach.

Wang 2012: Wang Weiping. Implications of Feuerstein's Theory of Mediated Learning Experience on EFL Learning. // *Advances in Technology and Management*. Korea: Springer, Berlin Heidelberg, 511–520.

李 1998: 李素贤 (Li Suxian). 暗示教学法与汉语教学. // *世界汉语教学* 第二期.

廖 2003: 廖坤 (Liao Kun). 洛扎诺夫暗示教学法的技术特点分析. // *比较教育研究*.

<http://wenku.baidu.com/view/33b8d96d1eb91a37f1115cf9.html>

刘, 蔡 2013: 刘志维 (Liu Zhiwei), 蔡慧萍 (Cai Huiping). 暗示教学法在大学英语口语教学中的应用. // *浙江海洋学院学报* (人文科学版), 第 30 卷 5 期.

梁 2007: 梁巍 (Liang Wei). 暗示教学法 (Suggestopedia). // *中国听力语言康复科学杂志* (*Chinese Scientific Journal of Hearing and Speech Rehabilitation*), 第 1 期.

<http://wcnu.baidu.com/view/9e4466254b35eefdc8d33393.html>

彭 2015: 彭小伟 (Peng Xiaowei). 暗示教学法在体育教学中的应用研究. // *青少年教育/锻炼指导*.

王 1988: 王敏勤 (Wang Minqin). 暗示教学法在数学课中的应用与探索. // *山东教育科研*, 第 1 期.

王 2014: 王姝 (Wang Shu). 暗示教学法在学前英语教学中的运用. // *现代教育科学*, 普教研究, 4.

魏 2013: 魏利霞 (Wei Lixia). 中国十四年暗示教学法研究统计分析. // *四川教育学院学报*; <http://wenku.baidu.com/view/20a61e3e16fc700abb68fcdc.html>

吴 2013: 吴改英 (Wu Gaiying). 初中语文教学中的音乐元素. // *山东省灵石县厦门中学校*.

http://wcnu.baidu.com/link?url=SBFE1kFIMOa6uFLU61MNfpdgMX0P5GHIZGD93ljW03JNLzWczal4xe9WQKro7qg4wIYAkH2SV-rq5p9BEKZRl7Qqki3bAg2oFVGtRBH_v5C

夏 2014: 夏元庆 (Xia Yuanqing). 暗示教学法在高校排球课中的应用及其综合效应分析. // *南京体育学院学报 (自然科学版)* (*Journal of Nanjing Sport Institute – Natural Science*), 第 13 卷 6 期.

周 2003: 周娟芬 (Zhou Juanfen). 论暗示教学法在外语教学中的运用. // *解放军外国语学院学报* 第五期.